

**ШКОЛСКИ РАЗВОЈНИ ПЛАН
ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ЦАНА МАРЈАНОВИЋ“**

РАЉА

ЗА ПЕРИОД 2024 – 2027.

Цана Марјановић са својим ђацима

ПОПОВИЋ

1937.

Химна школе

*Волимо игру, желимо знање
Радост живота, никада мање.
У школи светом ићемостећи,
Бићемобољи, бићемовећи.*

*Били смо мали кадасмодошли,
Са првим звоном кроз ходник прошли.
Сели у клупе, гледали будно,
Све нам се тада чинило чудно.*

*Тако је било испрвасамомо,
Сада све више и више знамо.
Дани нам лете, мисмосве већи,
Знање јесамо наш пут касрећи.*

*Онашег првог школског адана,
Тписинам биларизница знања.
Школа јенаша мала ал' безмана
И свијезнају Марјановић Цана.*

СТРУЧНИ ТИМ ЗА ШКОЛСКО РАЗВОЈНО ПЛАНИРАЊЕ:

Ана Матић, директор

Зорица Мијаиловић, педагог

Ана Гаровић, дефектолог

Томислав Цакић, професор музичке културе

Зорица Керезовић, професор енглеског језика

Јелена Радомировић, професор разредне наставе

Дејан Качаревић, професор Физичког и здравственог васпитања

Маријана Качаревић, професор разредне наставе

Данијела Мијаиловић, професор историје

Особености средине и школе

Раља се налази у непосредној близини Космаја, подручја богате културно-историјске прошлости, са бројним природним лепотама и чистом, нетакнутом природом (манастири Тресије, Павловац и Кастаљан, археолошко налазиште римских рудника у Бабама и Стојнику, извори питке воде (Дрвник, Старо село, Трговачка чесма)).

Између двеју планина Авале и Космаја смештена је **основна школа "Цана Марјановић"**.

Према историјским подацима, школа у Раљи је основана 1923. године, а оснивач школе било је Министарство просвете. Прва школска зграда изграђена је у непосредној близини железничке станице и чиниле су је једна учионица, канцеларија и стан за учитеља.

Данашњи изглед школа добија 1976. године доградњом новог дела. Од 1959. године школа носи име "Цана Марјановић", у знак сећања на учитељицу из Поповића стрељану у логору на Бањици 1942. године. Дан њене погибије, 5. март, обележава се као Дан школе. Тога дана ученици и наставници, кроз низ различитих

културних и спортских активности, оживљавају успомене и сећања на њен лик, а изнад свега на њену племениту просветитељску мисију.

У 2020. години школа добија нови изглед реконструкцијом старог дела школе и проширењем физкултурне сале, што је чини једном од најлепших школа у општини Сопот.

Поред матичне школе у Раљи, школа обухвата и четири издвојена одељења у Парцанима, Поповићу, Стојнику и Бабама.

У саставу школе постоји школска библиотека, која се налази у новом, реконструисаном делу школе.

Ученици и наставници школе издају школски часопис "Негован" сваке године почевши од 1959. године. Током дугогодишњег излажења "Негован" је награђен бројним признањима. 1986. године га је лист "Политика" штампао као награду за квалитетно урађен лист.

Културна и јавна делатност школе се одвија у Дому културе који се налази у непосредној близини школе.

Особености школе

- Стручан наставни кадар;
- Спремност наставника за стручно усавршавање;
- Опремљеност школе савременом технологијом и наставним средствима;
- Велики број ученика и родитеља корисника социјалне помоћи;
- Школа професионално сарађује са Министарством просвете, Градским секретаријатом за образовање, локалном самоуправом, здравственим установама, центрима за социјални рад и културним институцијама са територије града Београда;
- Школа остварује сарадњу са родитељима, старатељима и хранитељским породицама путем родитељских састанака, индивидуалних разговора, електронским путем и сарадњом са центром за социјални рад;
- Ученици школе су од првог разреда усмерени ка будућим занимањима кроз редовну наставу, преко часова одељенских старешина и слободних активности које чине и центар културних дешавања у школи;
- Подршка ученицима у школи су и допунска и додатна настава;
- Школа редовно за све ученике који имају проблема у развоју и учењу организује инклузивну наставу и укључивање тих ученика у све школске активности и прилагођава наставу њиховим могућностима;
- Школа организује припремну наставу за школска, општинска и регионална такмичења;
- Наставници поред годишњих и месечних планова за допунску и додатну наставу и слободне активности, израђују и планове за ученике који раде по ИОП 1, ИОП 2 и ИОП 3;
- Ученици школе у највећем броју су чланови спортских секција у школи које остварују изузетне резултате на међушколским такмичењима у Београду и Србији.

- Школа посебну пажњу посвећује осипању ученика;
- Значајно место у школи заузима предузетништво учешћем ученика, наставника и родитеља у прављењу различитих производа који се поклањају ученицима из социјално угрожених средина;
- Централна школа у Раљи и школе у издвојеним одељењима, поред задовољавајућих критеријума везаних за екстеријер и ентеријер објеката, одликују се и поседовањем спортских терена;
- Школа организује рекреативну наставу за ученике, екскурзије, излете и посете културно-историјским знаменитостима;
- Школа пружа стручну помоћ ученицима и родитељима за школу без насиља;
- Родитељу се обезбеђује могућност да личним учешћем, као и проценом рада школе, доприноси објективнијој и реалнијој слици школе и да одлучује и спроводи акције за унапређивање рада школе;
- Ученици се образују и васпитавају у духу толеранције, другарства, слободног изражавања, поверења и међусобног подстицања;
- Између наставника и родитеља постоји професионалан, отворен и однос разумевања и толеранције;
- Однос према ученицима се базира на праведности, уважавању, поштовању личности, способности и различитости.

Мисија и визија

Мисија и визија школе је пут који нас водика постизању јединственог циља у образовању и васпитању.

МИСИЈА

Основна школа „Цана Марјановић“ школа је за све ученике, у којој се међусобно поштовање испољава на свим нивоима. Одликује се одговорношћу и тежњом ка постизању што бољих резултата.

У складу са наведеним, основна мисија школе би била:

- *учење кроз различите и савремене облике рада*
- *учење применом савремених и одговарајућих метода рада*
- *стицање трајних и применљивих знања и вештина заснованих на искуству ученика*
- *подстицање ученика на стваралаштво и развој радних навика*
- *стручна помоћ ученицима и родитељима за остваривање циљева и задатака образовања и васпитања*

ВИЗИЈА

Омогућити ученику да објективно сагледава и развија способности комуникације, технике учења, основне компетенције из природних наука, дигиталне компетенције, социјалну компетенцију, способност за предузетништво, креативност, спремност за индивидуалан и тимски рад и способности за целоживотно учење које ће му омогућити да створи навику да прати, вреднује и унапређује своје активности у школи. Тако се ствара култура вредновања како сопственог, тако и рада других

МОТО ШКОЛЕ:

„Заједно стварамо људе, данас мале, а сутра веће од нас“

РАЗВОЈНИМ ПЛАНОМ се дефинишу области квалитета које треба унапређивати, задаци, активности и носиоци активности. Планирају се и ресурси за остваривање постављених задатака, као и временски план њихове реализације. У процесу школског развојног планирања учествују све интересне групе, а на предлог стручног актива за развојно планирање, Школски одбор усваја развојни план. Како би се сагледао квалитет рада школе у целини, потребно је разматрати услове рада

школе, процесе који се у школи одвијају и продукте, исходе и резултате које школа постиже.

Током три године биће вредноване следеће области:

- **НАСТАВА И УЧЕЊЕ**
- **ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА**
- **ЕТОС** и
- **РЕСУРСИ**

НАСТАВА И УЧЕЊЕ. У овој области прате се и вреднују: планирање и припремање наставе и других облика образовно-васпитног рада, реализација наставе, активност ученика, начин учења, оцењивање, праћење, извештавање...

ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА. Област у којој се сагледава: квалитет бриге о ученицима, подршка њиховог учења, социјалног и личног развоја, професионалне оријентације...

ЕТОС. У овој области се вреднује: квалитет климе и односа у школи и у окружењу, заједништва, сарадње, осећај припадности школи и окружењу, једнакост, правичност, партнерство...

РЕСУРСИ. У овој области се вреднује: кадар, простор, опрема, располагање финансијским средствима...

Свака од наведених области садржи одређена подручја вредовања и показатеље који се вреднују. За сваки појединачни показатељ је потребно обезбедити одговарајуће доказе. Постоје различите врсте доказа, као и начини њиховог прикупљања. Вредновање се врши помоћу четворостепене скале, при чему сваки ниво има одређено значење.

НАСТАВА И УЧЕЊЕ

Подручја вредновања у области НАСТАВА И УЧЕЊЕ су:

1. **Планирање и припремање**
2. **Наставни процес**
3. **Учење**
4. **Праћење напредовања ученика**

1. Показатељи подручја вредновања Планирање и припремање су **планирање** и **припремање**.

У оквиру **планирања**, очекује се да сваки наставник има Годишњи и оперативни план рада за свој предмет, начињен у односу на прописани план и

програм и уз сарадњу са осталим члановима разредног и/или стручног већа. Оперативни планови се сачињавају поштујући специфичности предмета и одељења/разреда са којим наставници раде. Међусобна колаборација се огледа у заједничком усклађивању тема уз посебну повезаност међу предметима. Тимским радом је обезбеђена могућност заједничког тематског планирања, обраде повезаних тема и усклађене периодичне провере знања. Планирање обухвата и корекције настале на основу сталне анализе резултата рада.

Припремање подразумева да се наставници редовно припремају за наставу водећи рачуна о избору садржаја, метода, облика и средстава за рад. Припремање за час је засновано на уважавању различитости код ученика у погледу њиховог знања, искуства и способности, укључујући и ученике са тешкоћама у развоју. За припремање наставници треба да употребљавају стручну литературу, интернет и друге изворе.

Могући извори доказа наведених показатеља би били планови рада наставника, писане припреме наставника, записници стручних већа, белешке наставника, материјали за наставу, свеске ученика...

2. Показатељи подручја вредновања Наставни процес су ***комуникација и сарадња, рационалност и организација, подстицање ученика и корелација и примена знања.***

Комуникација и сарадња подразумевају да су информације, упутства и питања наставника добро осмишљена, прецизно формулисана и недвосмислена, а да се ученици охрабрују да слободно износе своја мишљења и запажања. Повратна информација наставника ученицима је подстицајна за њихов даљи рад. Дијалог између ученика и наставника, као и ученика међусобно се одвија уз узајамно поштовање и поверење. Ученици не добијају увек готове информације, већ се упућују да користе претходно стечено искуство и знање за проналажење одговора.

У погледу *рационалности и организације*, потребно је да се наставници у организацији часа руководе планираним циљевима и задацима. Наставне методе, облици рада и наставна средства су усклађени са циљевима часа, наставним садржајима и узрасно-развојним карактеристикама ученика. Рад се организује у складу са различитим способностима и склоностима ученика, водећи рачуна о њиховој оптерећености, брзини и начину рада. Рационално се користе време, простор, наставна средства и други ресурси.

Подстицање ученика подразумева да наставници подржавају ученичка интересовања и подстичу развијање нових, разноврсним методама како би се подстакли радозналост, пажња и развој критичког мишљења. Ученици се подстичу на самостално коришћење различитих извора знања. Често се похвале, награде и истичу позитивни примери понашања и постигнућа ученика.

Показатељ *корелација и примена знања* подразумева да наставници охрабрују ученике да користе претходно стечена знања и искуства из разних предмета и да их повезују у смислену целину са новим знањима. Ученици се особобљавају да стечена школска знања примењују у свакодневном животу. Наставници међусобно и са ученицима осмишљавају програме и садржаје за школске и ваншколске активности које захтевају примену знања, довођењем ученика у ситуације да примене научено.

Могући извори доказа за подручје вредновања Наставни процес били би непосредан увид у наставни процес, упитници, анкете, скале...

3. У подручју вредновања Учење, показатељи су **одговорност ученика и начин учења**.

Одговорност ученика се односи на то да већина ученика има развијен одговоран однос према учењу и показује висок степен самосталности у раду. У процесу учења, ученици су свесни значаја ослањања на сопствене капацитете, при чему максимално активирају раније стечена знања и искуства. Поседују развијен осећај личне одговорности за постигнуте резултате, као и спремност да одговорност поделе у групи и одељењу.

Начин учења подразумева да у школи треба да доминира примена активних облика учења, као и да се континуирано ради на развијању ученичких компетенција за учење путем открића, решавања проблема, кооперативно учење итд. Ученици се оспособљавају да користе уџбеник, речнике, интернет, енциклопедије и другу литеартуру у тражењу одговора на поједина питања. У току учења треба да буду способни да резимирају научено, да праве краће белешке са предавања, раздвајају битно од небитног. Већина ученика треба да планира свој рад и придржава се тог плана.

Извори доказа за подручје вредновања Учење би могли бити: непосредан увид у наставни процес, упитници, анкете, скале...

4. Праћење напредовања ученика подразумева показатеље:

Праћење и оцењивање – оцењивање треба да се обавља редовно и континуирано као резултат систематског праћења ученика. Обавља се сагласно прописаном Правилнику о оцењивању ученика и утврђеним националним стандардима. О критеријуму оцењивања наставници се договарају на нивоу стручног и одељењског/разредног већа. Разлике у критеријуму оцењивања истог предмета код различитих наставника су незнатне. Наставници треба да примењују формативно и сумативно оцењивање и увиђају везу између квалитета сопственог рада и оцена својих ученика. Процена успешности наставе је у директној вези са оценама ученика и важан је фактор у даљем планирању рада.

Извештавање – у школи се очекује поштовање договореног начина информисања о постигнућима ученика са којим су упознати сви родитељи и

ученици. Информисање треба да је редовно, јасно и лако разумљиво и, поред описа нивоа постигнућа, садржи смернице за даље напредовање ученика.

Извори доказа за ово подручје вредновања би могли да буду дневници евиденције образовно-васпитног рада, белешке наставника, извештаји о напредовању ученика, записници, нумеричке скале, упитници...

ПОДРУЧЈЕ ВРЕДНОВАЊА	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	ИЗВОРИ ДОКАЗА
Планирање и припремање Показатељи: - Планирање - припремање	Годишњи и месечни планови рада, припреме наставника за час, упитници за наставнике	Наставници, стручни сарадници, директор	Годишњи планови рада - август/септембар, Месечни планови рада - током школске године, Припреме наставника за час – свакодневно Упитници за наставнике - октобар	Планови рада наставника, писане припреме наставника, записници стручних већа, белешке наставника, материјали за наставу, свеске ученика
Наставни процес Показатељи: - комуникација и сарадња - рационалност и организација - подстицање ученика - корелација и примена знања	Упитници за наставнике	Наставници	Децембар	Непосредан увид у наставни процес, упитници, анкете, скале
Учење Показатељи: - одговорност ученика - начин учења	Упитници за наставике, посете часовима	Наставници, стручни сарадници, директор	Март – упитници за наставнике Октобар, децембар, јануар, март, мај – посете часовима	Непосредан увид у наставни процес, упитници, анкете, скале
Праћење напредовања ученика Показатељи: - праћење и оцењивање - извештавање	Упитници за наставнике, родитељски састанци, индивидуални разговори са родитељима	Наставници, родитељи, ученици, стручни сарадници, директор	Упитници за наставнике - новембар, април Родитељски састанци – новембар, фебруар, април, јун Индивидуални разговори са родитељима – једном недељно и према потреби	Дневници евиденције образовно-васпитног рада, белешке наставника, извештаји о напредовању ученика, записници, нумеричке скале, упитници

ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА

„Ако наши ученици не могу да науче на начин на који ми предајемо, можда би требало да предајемо онако како они уче.“

Игњацио Естрада

Област ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА подразумева следећа подручја вредновања:

1. Брига о ученицима, са показатељима:

- *безбедност и сигурност ученика у школи*
- *праћење физичког, здравственог и емоционалног стања и социјалних потреба ученика.*

2. Подршка учењу, која има показатеље:

- *квалитет понуђених програма за подршку ученицима у процесу учења*
- *напредовање и успех ученика*
- *стручна помоћ наставницима у пружању подршке ученицима у процесу учења*

3. Лични и социјални развој са следећим показатељима:

- *подстицање позитивних ставова и развој социјалних вештина*
- *подстицање и неговање демократског духа и ученичких иницијатива и активности*

4. Професионална оријентација у којој се сагледава показатељ:

- *помоћ при избору даљег образовања, обуке или запослења*

- 1. Безбедност и сигурност ученика у школи** подразумева да школа има Правилник о безбедности ученика у коме се налазе јасне процедуре за заштиту ученика, са чијим су садржајем упознати сви актери (наставници, ученици, родитељи...). Задужења, обавезе и одговорности свих актера Правилником су јасно и прецизно дефинисани. Сви актери треба да савесно и одговорно испуњавају задужења и обавезе које произилазе из Правилника. Примену Правилника анализирају директор, стручни сарадници, одељењска већа и наставничко веће. Школа благовремено и адекватно треба да реагује на утврђене пропусте. Очекује се да се ученици у школи осећају безбедно.

Могући извори доказа: Правилник о безбедности ученика, процедуре за заштиту и безбедност ученика, процедуре за приговоре ученика и родитеља,

процедуре за спречавање и реаговање на случајеве вршњачког малтретирања/ насилништва, верске и расне нетрпељивости, употребе дроге и сл.

Праћење физичког, здравственог и емоционалног стања и социјалних потреба ученика подразумева постојање процедура за идентификовање емоционалног, телесног и здравственог стања ученика и њихових социјалних потреба, као и процедура за благовремено и адекватно реаговање на њих. Ради промовисања здравствене заштите и здравог начина живота школа треба да има сталну сарадњу са здравственом службом (посете здравствених радника, едукација наставног особља и ученика, едукативни постери, редовно организовање систематских прегледа ученика...). Очекивано је да школа има социјални програм, сарадњу са установама за бригу о деци и редовне акције за помоћ ученицима. Одељенске старешине и стручни сарадници треба да проводе довољно времена у разговорима са ученицима и родитељима, о томе воде уредну евиденцију и да прослеђују релевантне информације поштујући њихову поверљивост. У школи се подразумева постојање програмом утврђених мера за помоћ ученицима са посебним потребама које се у потпуности примењују, као и видљиво уважавање брига о овим ученицима.

Могући извори доказа за овај показатељ би били социјални програм школе, евиденција сарадње школе са здравственом службом, панои, едукативни постери и евиденција о планираним/реализованим акцијама ради промовисања стила „здрог живота“, евиденција сарадње школе са установама за бригу о деци...

2. Квалитет понуђених програма за подршку ученицима у процесу учења подразумева да школа разрађује и реализује програме за подршку процесу учења (увођење у технике учења, помоћ у превзилажењу неуспеха, развијање мотивације, упућивање у начин процене сопственог напредовања/самооцењивање...). Циљеви, задаци и активности утврђују се пажљиво узимајући у обзир индивидуалне потребе ученика. Школа разрађује и реализује програме за подршку процесу учења за децу са посебним потребама.

Докази за наведени показатељ би могли да буду: програми за подршку ученицима у процесу учења и планови рада наставника.

Напредовање и успех ученика се односе на систематско праћење постигнућа и успеха ученика и на основу тога утврђивање посебних потреба сваког ученика. Планирају се и припремају посебне активности да би се ученицима који заостају у раду помогло у савладавању тешкоћа у наставном процесу, а ученицима који брже напредују омогућило даље напредовање и учешће у истраживачким активностима и другим пројектима. Стално напредовање и успех ученика треба да се похваљују, а изузетна постигнућа промовишу и награђују.

Докази за **напредовање и успех ученика** би били белешке/досијеи наставника о напредовању и постигнућима ученика, записници са састанака стручних, одељенских и наставничког већа, планови рада са идентификованим ученицима, евиденција/картони о праћењу идентификованих ученика, евиденција о похваљивању напредовања, односно промовисању изузетних постигнућа ученика.

Стручна помоћ наставницима у пружању подршке ученицима у процесу учења подразумева да постоји служба/особа задужена за подршку процесу учења. Ова служба/особа је надлежна да прати напредовање и успех ученика на школском нивоу; пружа потребну помоћ свим наставницима приликом конципирања

планова рада, бави се саветовањем и координисањем активности.Редовно и у складу са ситуацијом треба да организује и помоћ стручњака изван школе.

Извори доказа би били евиденција активности посебне службе/особе задужене за подршку процесу учења, евиденција организоване консултативне или индивидуалне наставе и евиденција ангажовања стручњака изван школе.

3. **Подстицање позитивних ставова и развој социјалних вештина** се односи на то да школа плански, кроз низ повезаних програма, поступака и акција (на основу снимања потреба) води рачуна о личном и социјалном развоју ученика. У школи је очекивано да се негује и подстиче позитивна социјална клима: толеранција, узајамно уважавање, поштовање, подршка, сардња, комуникацијске вештине, брига о другима... Код ученика се развија поверење у сопствено знање и способности, самопоуздање, одговорност за сопствене поступке, слобода мишљења и изражавања, критичко мишљење и сараднички односи. Школа треба редовно да похваљује позитивне поступке и успех ученика.

Извори доказа за наведени показатељ су програм личног и социјалног развоја ученика, правилник о понашању ученика и запослених у школи, евиденција о праћењу социјалног развоја ученика, евиденција о реализованим акцијама за подстицање позитивне социјалне климе у школи, евиденција о укључивању ученика у непосредно друштвено окружење...

Подстицање и неговање демократског духа и ученичких иницијатива и активности подразумева да ученици буду упознати са Повељом о правима детета УН. У школи треба да се негује и подстиче демократски дух и да ученици буду укључени у процес доношења одлука преко представника у својим организацијама (нпр. ученички парламент и слично). Предлози и сугестије ученика се разматрају и уважавају. Школа треба да подстиче и подржава иницијативе и активности ученика као што су: ђачке задруге, културне, забавне и спортске активности, разни облици дружења, манифестације, рад на школским новинама, посете разним установама...

Извори доказа би били: програм упознавања ученика са Декларацијом УН о правима детета (Повељом дечјих права), евиденција о раду ученичких организација (нпр. ученички парламент), евиденција о ваннаставним активностима, евиденција о активностима које су иницирали ученици, програм школских приредби и манифестација...

4. Показатељ **помоћ при избору даљег образовања, обуке или**

запослења подразумева да школа има програм професионалне оријентације који се реализује кроз различите облике образовно – васпитног рада. Носиоци активности програма професионалне оријентације пружају континуирану помоћ ученицима при самопроцењивању сопствених способности и интересовања. Води се рачуна о потребама свих ученика и у школи се организују различите акције у функцији унапређивања професионалне оријентације: дани „отворених врата“ у образовним установама, информативни састанци и посете, сусрети с представницима из разних области занатства и индустрије, стицање непосредног искуства у раду у одређеним областима итд. Ученицима треба да буду доступне јасне, прецизне, релевантне и актуелне информације о могућностима наставка школовања и запошљавања преко презентација, плаката, књига, брошура, разних програма и понуда средњих, виших и високих школа и других стручних информација у штампаном или електронском облику. Остварује се сарадња са

родитељима ради индивидуалног саветовања о професионалној оријентацији деце.

Извори доказа за овај показатељ би били документација, односно евиденција: о програму професионалне оријентације, о реализованим активностима на пољу професионалне оријентације, о реализованој сарадњи са стручњацима за професионалну оријентацију, о оствареним непосредним контактима или разговорима/саветовањима са ученицима и родитељима, о оствареној сарадњи са представницима из разних области занатства и индустрије, о оствареној сарадњи са представницима средњих/виших и високих школа, о оствареној сарадњи са тржиштем рада, о материјалу на тему професионалне оријентације (књиге, брошуре) и о програму обуке и информисања наставника/стручних сарадника задужених за професионалну оријентацију.

ПОДРУЧЈЕ ВРЕДНОВАЊА	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	ИЗВОРИ ДОКАЗА
<p>Брига о ученицима</p> <p>Показатељи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - безбедност и сигурност ученика у школи - праћење физичког, здравственог и емоционалног стања и социјалних потреба ученика 	<p>Упитници за наставнике, упитници за ученике, упитници за родитеље</p>	<p>Наставници, одељењске старешине, стручна служба, директор, ученици, родитељи</p>	<p>Упитници за наставнике - фебруар Упитници за ученике – октобар Упитници за родитеље - новембар</p>	<p>Правилник о безбедности ученика, процедуре за заштиту и безбедност ученика, процедуре за приговоре ученика и родитеља, процедуре за спречавање и реаговање на случајеве вршњачког малтретирања/ насилништва, верске и расне нетрпељивости, употребе дроге и сл., социјални програм школе, евиденција сарадње школе са здравственом службом, панои, едукативни постери и евиденција о планираним/реализованим акцијама ради промовисања стила „здрог живота“, евиденција сарадње школе са установама за бригу о деци</p>
<p>Подршка учењу</p> <p>Показатељи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - квалитет понуђених програма за подршку ученицима у процесу учења - напредовање и успех ученика - стручна помоћ наставницима у пружању подршке ученицима у процесу учења 	<p>Упитници за ученике, индивидуални разговори (договори о начину рада и подршци ученицима) педагога и дефектолога са наставницима, стручна предавања у школи на наставничком и стручним већима, семинари за подршку наставницима и ученицима, допунска и додатна настава, корективни рад са ученицима са мањим сметњама у учењу и развоју, припремна настава за квалификациони испит, часови припреме за такмичења (школска, општинска, регионална), укључивање ученика у слободне активности у школи</p>	<p>Наставници, одељењске старешине, стручна служба, директор, ученици, родитељи</p>	<p>Упитници за ученике – фебруар Индивидуални разговори (договори о начину рада и подршци ученицима) педагога и дефектолога са наставницима – према плану рада стручне службе, свакодневно Стручна предавања у школи на наставничком и стручним већима – септембар, новембар, април Семинари за подршку наставницима и ученицима – август/септембар, јануар Допунска и додатна настава – једном недељно током школске године Корективни рад са ученицима са мањим сметњама у учењу и развоју – један час недељно током</p>	<p>Програми за подршку ученицима у процесу учења и планови рада наставника, белешке/досијеи наставника о напредовању и постигнућима ученика, записници са састанака стручних, одељенских и наставничког већа, планови рада са идентификованим ученицима, евиденција/картони о праћењу идентификованих ученика, евиденција о похваљивању напредовања, односно промовисању изузетних постигнућа ученика, евиденција активности посебне службе/особе задужене за подршку процесу учења, евиденција организоване консултативне или индивидуалне наставе и евиденција ангажовања стручњака изван школе.</p>

			школске године Припремна настава за квалификациони испит – један час недељно током школске године, јун Часови припреме за такмичења (школска, општинска, регионална) – један час недељно током школске године Укључивање ученика у слободне активности у школи - септембар	
Лични и социјални развој Показатељи: <ul style="list-style-type: none"> - подстицање позитивних ставова и развој социјалних вештина - подстицање и неговање демократског духа и ученичких иницијатива и активности 	Упитници за наставнике, упитници за ученике	Наставници, стручна служба, директор	Упитници за наставнике – децембар Упитници за ученике - март	Програм личног и социјалног развоја ученика, правилник о понашању ученика и запослених у школи, евиденција о праћењу социјалног развоја ученика, евиденција о реализованим акцијама за подстицање позитивне социјалне климе у школи, евиденција о укључивању ученика у непосредно друштвено окружење, програм упознавања ученика са Декларацијом УН о правима детета (Повељом дечјих права), евиденција о раду ученичких организација (нпр. ученички парламент), евиденција о ваннаставним активностима, евиденција о активностима које су иницијали ученици, програм школских приредби и манифестација...
Професионална оријентација Показатељ: <ul style="list-style-type: none"> - помоћ при избору даљег образовања, обуке или запослења 	Упитници за ученике, упитници за родитеље	Наставници, одељењске старешине, директор, стручна служба, ученици, родитељи	Упитници за ученике – март Упитници за родитеље - април	Документација, односно евиденција: о програму професионалне оријентације, о реализованим активностима на пољу професионалне оријентације, о реализованој сарадњи са стручњацима за професионалну оријентацију, о оствареним непосредним контактима или разговорима/саветовањима са ученицима и родитељима, о оствареној сарадњи са представницима из разних области занатства и индустрије, о оствареној сарадњи са представницима средњих/виших и високих школа, о оствареној сарадњи са тржиштем рада, о материјалу на тему професионалне оријентације (књиге, брошуре) и о програму обуке и информисања наставника/стручних сарадника задужених за професионалну оријентацију

ЕТОС

Подручја вредновања области ЕТОС су:

- 1) Углед и промоција школе
- 2) Атмосфера и међуљудски односи
- 3) Партнерство са родитељима, Школским одбором и локалном заједницом

- 1) Показатељи подручја Углед и промоција школе су: ***углед и обележја школе, очекивања и промоција успешности и култура понашања.***

Показатељ *углед и обележја школе* подразумева да су основна обележја школе истакнута на видним местима (табла са називом, лична карта са информацијама о запосленима...), а да школа има и посебна обележја (амблем, монографију, школски лист, летопис, интернет презентацију...). Сви актери школе су укључени у одвијање традиционалних манифестација (приредбе, такмичења, трибине...). Школа је и место културних дешавања у својој средини и томе доприноси садашњи и бивши ученици, наставници и личности из друштвеног и јавног живота.

Показатељ *очекивања и промоција успешности* подразумева да школа има богату понуду ваннаставних активности, чиме пружа могућност да сваки ученик испуни своја интересовања и потребе и да буде успешан. Подстиче се креативност ученика и наставника. Успех сваког појединца, групе или одељења је прихваћен и промовисан као лични успех и успех школе. У школи треба да постоји Правилник (који се доследно примењује) у којем су договорени начини о награђивању и похваљивању ученика и запослених.

Показатељ *култура понашања* обухвата постојање Кућног реда и Правилника о понашању ученика, наставника и других запослених и родитеља који су сви прихватили. Поштовањем прихваћених правила, хуманим опхођењем и међусобним уважавањем у школи подстиче се и негује култура понашања.

- 2) Показатељи подручја Атмосфера и међуљудски односи су:

Поштовање личности – Неговање слободе изражавања и уважавање права свих актера у школи да траже, примају и дају информације, уз развој критичког мишљења. Интерактивни однос актера у школи доприноси развоју толеранције, одговорности и међусобног поверења. Уважавају се мишљења и захтеви одељењских старешина и ђачког парламента који доприносе квалитетнијем свеукупном раду школе.

Једнакост и правичност – Школа треба да обезбеди равноправне услове којима се омогућава свима у школи, укључујући децу са посебним потребама, оптималан развој њихових потенцијала. Запослени у школи треба да према ученицима, родитељима и колегама имају једнак однос без предрасуда у односу на њихов социјални статус, верску, националну и полну припадност. Нема повлашћених појединаца и група. Школа информише све актере о документима у којима се промовишу дечја и људска права. Програм рада (школе, одељенског старешине, савета родитеља, стручних сарадника) треба да садржи елементе поштовања дечјих права, хуманитарне акције и активности везане и за упознавање традиција народа који заједно живе.

Естетско и функционално уређење школског простора – Школски простори треба да су оплемењени и у функцији васпитног деловања и учења. Негује се одговоран однос запослених и ученика према уређењу и одржавању простора и окружења школе. У уређењу учионице и школе у целини посебно место треба да заузимају ученички радови.

- 3) Показатељи подручја Партнерство са родитељима, Школским одбором и локалном заједницом су:

Комуникација са родитељима – Потребно је да се родитељи редовно информишу о свим сегментима рада школе у складу са договореним правилима сарадње, као и да буду упознати са начином извештавања о постигнућима и напредовању своје деце. Школа треба да успешно мотивише родитеље за сарадњу. Родитељи преко свог представника у Савету родитеља креирају облике и садржаје сарадње са школом. Комуникација са родитељима треба да се одвија уз узајамно уважавање.

Укључивање родитеља у живот и рад школе и у школско учење – Укључивање родитеља у различите активности школе је планирано Годишњим програмом рада. Предвиђене активности треба да буду успешно реализоване, као и да о томе постоји прецизна евиденција. Школа треба да охрабри и подстакне родитеље да учествују у њеном животу и раду, уважава нове идеје и ствара могућности за даље облике сарадње. Школа треба да настоји да се родитељима омогући доступност наставног процеса. Родитељи, у сарадњи са наставницима, треба активно да буду укључени у стварање бољих услова за школско учење,

непосредно у процес наставе, доводећи друге стручњаке, помажући организацију посета у функцији наставе итд.

Веза између школе и Школског одбора – При чему је заједнички циљ напредак школе, а остварује се кроз партнерски однос школе и Школског одбора. Чланови Школског одбора треба да буду се правовремено информисани и укључени у различите активности рада школе. Све одлуке Школског одбора треба да су доступне свим актерима.

Улога школе у локалној заједници – Подразумева да школа планира и реализује сарадњу са васпитно-образовним, културним, спортским и другим институцијама и установама у окружењу. Школа покреће и прикључује се еколошким, хуманитарним, културним и другим акцијама у локалној заједници. Органи локалне заједнице треба да су упознати са потребама школе и пружају помоћ и подршку за задовољење тих потреба.

Могући извори доказа за кључну област ЕТОС били би документација и евиденција: Правилник о понашању ученика и запослених, Кућни ред школе, Правилник о награђивању и похваљивању, програм личног и социјалног развоја ученика, програми школских приредби, брошура о школским активностима, Правилник о безбедности ученика, процедуре за спречавање и реаговање на случајеве вршњачког малтретирања/насилништва, верске, националне и расне нетрпељивости, употребе друга и сл., евиденције о раду ученичких организација, о ваннаставним активностима, о активностима које су иницирали ученици, о сарадњи школе са здравственом службом, о контактима са родитељима, о учешћу родитеља у активностима школе...

ПОДРУЧЈЕ ВРЕДНОВАЊА	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	ИЗВОРИ ДОКАЗА
<p>Углед и промоција школе</p> <p>Показатељи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - углед и обележја школе - очекивања и промоција успешности - култура понашања 	<p>Упитници за наставнике, упитници за стручну службу, упитници за ученике, упитници за родитеље</p>	<p>Наставници, стручна служба, директор, остали запослени у школи, ученици, родитељи</p>	<p>Упитници за наставнике - новембар Упитници за стручну службу - новембар Упитници за ученике – мај Упитници за родитеље - март</p>	<p>Документација и евиденција: Правилник о понашању ученика и запослених, Кућни ред школе, Правилник о награђивању и похваљивању, програм личног и социјалног развоја ученика, евиденција о реализованим акцијама за подстицање одговорности ученика, евиденција о начину промовисања позитивног понашања ученика, евиденција о начину реаговања и мерама за сузбијање неприхватљивог понашања ученика, евиденција о укључивању ученика у непосредно друштвено окружење, евиденција о реализованим културним активностима у школи и посетама ученика институцијама културе, програм упознавања ученика с Повељом дечјих права УН, програми школских приредби, брошура о школским активностима, Правилник о безбедности ученика, процедуре за спречавање и реаговање на случајеве вршњачког малтретирања/насилништва, верске, националне и расне нетрпеливости, употребе друга и сл., процедуре за идентификовање емоционалних, телесних, здравствених и социјалних потреба ученика и за благовремено и адекватно реаговање на исте, панои, едукативни постери и евиденција о планираним/оствареним активностима ради промоције стила „здравог живота“, евиденције о раду ученичких организација, о ваннаставним активностима, о активностима које су иницирали ученици, о сарадњи школе са здравственом службом, о контактима са родитељима, о организованим акцијама за</p>
<p>Атмосфера и међуљудски односи</p> <p>Показатељи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поштовање личности - једнакост и правичност - естетско и функционално уређење школског простора 	<p>Упитници за наставнике, упитници за стручну службу, упитници за ученике, упитници за родитеље</p>	<p>Наставници, стручна служба, директор, остали запослени у школи, ученици, родитељи</p>	<p>Упитници за наставнике - новембар Упитници за стручну службу - новембар Упитници за ученике – мај Упитници за родитеље - март</p>	<p>Документација и евиденција: Правилник о понашању ученика и запослених, Кућни ред школе, Правилник о награђивању и похваљивању, програм личног и социјалног развоја ученика, евиденција о реализованим акцијама за подстицање одговорности ученика, евиденција о начину промовисања позитивног понашања ученика, евиденција о начину реаговања и мерама за сузбијање неприхватљивог понашања ученика, евиденција о укључивању ученика у непосредно друштвено окружење, евиденција о реализованим културним активностима у школи и посетама ученика институцијама културе, програм упознавања ученика с Повељом дечјих права УН, програми школских приредби, брошура о школским активностима, Правилник о безбедности ученика, процедуре за спречавање и реаговање на случајеве вршњачког малтретирања/насилништва, верске, националне и расне нетрпеливости, употребе друга и сл., процедуре за идентификовање емоционалних, телесних, здравствених и социјалних потреба ученика и за благовремено и адекватно реаговање на исте, панои, едукативни постери и евиденција о планираним/оствареним активностима ради промоције стила „здравог живота“, евиденције о раду ученичких организација, о ваннаставним активностима, о активностима које су иницирали ученици, о сарадњи школе са здравственом службом, о контактима са родитељима, о организованим акцијама за</p>
<p>Партнерство са родитељима, Школским одбором и локалном заједницом</p> <p>Показатељи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - комуникација са родитељима - укључивање родитеља у живот и рад школе и у школско учење - веза између школе и Школског одбора - улога школе у локалној заједници 	<p>Упитници за наставнике, упитници за стручну службу, упитници за ученике, упитници за родитеље</p>	<p>Наставници, стручна служба, директор, остали запослени у школи, ученици, родитељи</p>	<p>Упитници за наставнике - новембар Упитници за стручну службу - новембар Упитници за ученике – мај Упитници за родитеље - март</p>	<p>Документација и евиденција: Правилник о понашању ученика и запослених, Кућни ред школе, Правилник о награђивању и похваљивању, програм личног и социјалног развоја ученика, евиденција о реализованим акцијама за подстицање одговорности ученика, евиденција о начину промовисања позитивног понашања ученика, евиденција о начину реаговања и мерама за сузбијање неприхватљивог понашања ученика, евиденција о укључивању ученика у непосредно друштвено окружење, евиденција о реализованим културним активностима у школи и посетама ученика институцијама културе, програм упознавања ученика с Повељом дечјих права УН, програми школских приредби, брошура о школским активностима, Правилник о безбедности ученика, процедуре за спречавање и реаговање на случајеве вршњачког малтретирања/насилништва, верске, националне и расне нетрпеливости, употребе друга и сл., процедуре за идентификовање емоционалних, телесних, здравствених и социјалних потреба ученика и за благовремено и адекватно реаговање на исте, панои, едукативни постери и евиденција о планираним/оствареним активностима ради промоције стила „здравог живота“, евиденције о раду ученичких организација, о ваннаставним активностима, о активностима које су иницирали ученици, о сарадњи школе са здравственом службом, о контактима са родитељима, о организованим акцијама за</p>

РЕСУРСИ

Подручја вредновања области РЕСУРСИ су:

1. **Људски ресурси**
2. **Материјално-технички ресурси**
3. **Финансијски ресурси**
4. **Ресурси локалне средине**

Одговарајући показатељи подручја Људски ресурси су:

- **наставни кадар**
- **ненаставни кадар**

Могући извори доказа овог подручја су: Годишњи програм рада: подаци о запосленима (стручна спрема, радно искуство, стручни испит/лиценца, звања), досијеи запослених, уверења о облицима стручног усавршавања, портфолиа запослених, план и програм стручног усавршавања на нивоу школе, упитници (нпр. за наставнике о облицима и начину стручног усавршавања и сл.).

Показатељи подручја Материјално-технички ресурси су:

- **школски простор и опрема**
- **наставна средства**
- **коришћење расположивих материјално-техничких ресурса**

Могући извори доказа подручја Материјално-технички ресурси би били: Годишњи програм рада школе: подаци о величини, структури и намени школског простора (ентеријер, екстеријер), број ученика и структура простора у односу на важећи Норматив простора и опреме; евиденција о коришћењу материјално-техничких средстава...

Показатељи подручја Финансијски ресурси су:

- **структура и намена расположивих финансијских ресурса**
- **коришћење расположивих финансијских ресурса**

Извори доказа наведеног подручја би били: Годишњи програм рада школе, финансијски план школе, извештаји о реализацији финансијског плана...

Показатељ подручја Ресурси локалне средине је:

- **коришћење расположивих ресурса**

Извори доказа подручја вредновања Ресурси локалне средине су: Годишњи програм рада школе, Школски програм, годишњи извештај о раду школе, извештаји о реализацији планираног коришћења ресурса у сарадњи с партнерима из локалне средине, упитници, анкете...

Наставни кадар подразумева да наставници имају одговарајући степен и врсту стручне спреме прописане Правилником, а у школи да је запослен потребан број кадрова. Дужина радног стажа оствареног у школи омогућује квалитетну размену искуства наставног кадра. Наставници треба да су укључени у разноврсне облике стручног усавршавања које се реализује у складу са Школским програмом рада и планом стручног усавршавања установе. Очекивано је да школа учествује у реализацији пројеката различитих институција које се баве унапређивањем наставе (Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, факултети, институти, међународне организације...). Наставници треба да учествују у раду матичних стручних друштава и већа, пословних заједница и заједница школа.

Ненаставни кадар – Број и структура запослених треба да су усклађени са законом и одговарају процесу рада школе. Подразумева се да ненаставни кадар доприноси квалитетном функционисању школе савесним и благовременим обављањем послова из делокруга свога рада. План стручног усавршавања треба да обухвата и ненаставни кадар.

Школски простор и опрема – Просторни услови (учионице, кабинети, библиотека, пратеће просторије, двориште, физкултурна сала), намештај и опрема треба да одговарају нормативима и адекватно се одржавају. Школа треба да располаже просторијом за коришћење савремене информационе технологије. Зграда и опрема треба да доприносе стварању безбедног, пријатног и стимулативног окружења, а у школи се очекује постојање просторије за окупљање и дружење ученика.

Наставна средства – Школа треба да располаже адекватним и савременим наставним средствима (књиге, радни материјали, аудио-визуелни материјали, компјутери, фотокопир-апарати...) која су очувана и у функцији разноврсних метода и облика рада са ученицима. Многа наставна средства треба да буду израђена од стране наставника и ученика.

Коришћење расположивих материјално-техничких ресурса – Сви ресурси овог типа треба да буду доступни наставницима и ученицима и да буду у функцији наставних и ваннаставних активности. Подразумева се постојање плана коришћења наведених ресурса. Ученици и наставници треба да ефективно користе ресурсе, о чему постоји евиденција. Ученици се упућују и подстичу на самостално коришћење одређених ресурса, нарочито информационих технологија.

Структура и намена расположивих финансијских ресурса – Школа има разноврсне изворе средстава (буџет, донације, помоћ локалне заједнице, учешће у пројектима, самостални извори прихода). Подразумева се да школа учествује на конкурсима за додељивање средстава на основу добро осмишљених пројеката. Финансијски план и расподела средстава треба да су у складу са приоритетима школе.

Коришћење расположивих финансијских ресурса – Средства треба да се користе плански и наменски, у складу са Школским развојним планом и Школским програмом/ Годишњим програмом рада школе, уз сталне консултације са Школским одбором. Са расподелом средстава треба да су упознати сви који су заинтересовани.

Коришћење расположивих ресурса – расположиви ресурси локалне средине треба да су утврђени и да се максимално користе за потребе наставних и ваннаставних активности. Очекивано је одржавање се контаката са културним, научним институцијама и спортским организацијама, као и да се реализују пројекти и иницијативе који доприносе развоју школе и локалне заједнице.

ПОДРУЧЈЕ ВРЕДНОВАЊА	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	ИЗВОРИ ДОКАЗА
Људски ресурси Показатељи: - наставни кадар - ненаставни кадар	Упитник за наставнике, семинари, предавања	Наставници, стручна служба, правна служба, директор	Упитник за наставнике – октобар Семинари – септембар Предавања – новембар, јануар	Годишњи програм рада: подаци о запосленима (стручна спрема, радно искуство, стручни испит/лиценца, звања), досијеи запослених, уверења о облицима стручног усавршавања, портфолиа запослених, план и програм стручног усавршавања на нивоу школе, упитници (нпр. за наставнике о облицима и начину стручног усавршавања и сл.)
Материјално-технички ресурси Показатељи: - школски простор и опрема - наставна средства - коришћење расположивих материјално-техничких ресурса	Опремање школског простора адекватном опремом и наставним средствима	Директор, наставници	Опремање школског простора адекватном опремом и наставним средствима – август/септембар, јануар, април	Годишњи програм рада школе: подаци о величини, структури и намени школског простора (ентеријер, екстеријер), број ученика и структура простора у односу на важећи Норматив простора и опреме; евиденција о коришћењу материјално-техничких средстава...
Финансијски ресурси Показатељи: - структура и намена расположивих финансијских ресурса - коришћење расположивих финансијских ресурса	Финансијски план школе, извештај о реализацији финансијског плана	Директор, правна и рачуноводствена служба, Школски одбор	Финансијски план школе – децембар Извештај о реализацији финансијског плана - фебруар	Годишњи програм рада школе, финансијски план школе, извештаји о реализацији финансијског плана...
Ресурси локалне средине Показатељ: - коришћење расположивих ресурса	Планирање, набавка и дистрибуција опреме наставних средстава за школу и уређење школског простора	Директор, наставници, остали запослени у школи, Школски одбор	Планирање, набавка и дистрибуција опреме наставних средстава за школу и уређење школског простора – децембар, март	Годишњи програм рада школе, Школски програм, годишњи извештај о раду школе, извештаји о реализацији планираног коришћења ресурса у сарадњи с партнерима из локалне средине, упитници, анкете...

